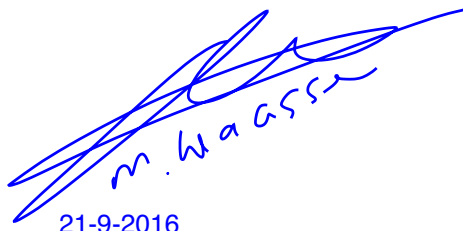

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

> Retouradres Postbus 40225, 8004 DE Zwolle

ONTWERPBESLUIT

21-9-2016

Datum
Betreft Toekenning ontheffing
Ruimtelijke ingrepen

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Postbus 40225,
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl

T 088 042 42 42
ffwet@rvo.nl

Onze referentie

Aanvraagnummer
5190016850665

Kenmerk

FF/75C/2016/0081.toek.bl

Bijlagen

2

Geachte heer Akerboom, mevrouw Van der Puijl,

Naar aanleiding van uw verzoek van 11 februari 2016 en de aanvullingen hierop van 13 juni 2016, 8 september 2016 en 12 september 2016, geregistreerd onder aanvraagnummer 5190016850665, om een ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet te krijgen voor de bouw en de exploitatie van het project 'Windpark N33', deel ik u het volgende mee.

Ik verleen u ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 8 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het op enigerlei wijze van de groeiplaats verwijderen van de daslook, alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 9 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het doden en verwonden van de gewone dwergvleermuis, boerenzwaluw, bonte vliegenvanger, boompieper, bosrietzanger, bruine kiekendief, buizerd, fitis, gekraagde roodstaart, geelgors, gele kwikstaart, gierzwaluw, goudplevier, grasmus, graspieper, grauwe gans, grauwe vliegenvanger, groenling, grote lijster, heggenmus, holenduif, houtduif, houtsnip, huiszwaluw, kauw, keep, Kievit, kleine karekiet, kneu, knobbelzwaan, kokmeeuw, kolgans, koolmees, koperwiek, kramsvogel, meerkoet, merel, nachtegaal, oeverloper, oeverzwaluw, pimpelmees, putter, rietgors, rietzanger, ringmus, roek, roodborst, roodborsttapuit, scholekster, sijs, sperwer, spreeuw, stormmeeuw, tapuit, tjiftjaf, toendrarietgans, tuinfluiter, tureluur, veldleeuwerik, vink, waterhoen, watersnip, wilde eend, witgat, witte kwikstaart, zanglijster, zwarte roodstaart en de zwartkop.

Procedure

In artikel 9b, eerste lid, aanhef en onder a, van de Elektriciteitswet 1998 is bepaald dat op de besluitvorming voor dit project de rijkscoördinatieregeling als bedoeld in artikel 3.35 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) van toepassing is. Dat wil in dit geval zeggen dat de besluiten die nodig zijn voor 'Windpark N33' gezamenlijk worden voorbereid, waarbij deze procedure wordt gecoördineerd door de minister van Economische Zaken (EZ).

Daarbij doorlopen de besluiten, op grond van artikel 3.31, derde lid, in samenhang met artikel 3.35, vierde lid, van de Wro, de uniforme openbare voorbereidingsprocedure als bedoeld in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) met toepassing van de bijzondere regels in artikel 3.31, derde lid, in samenhang met artikel 3.35, vierde lid, van de Wro.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016850665

Dit besluit is één van de besluiten die nodig zijn voor project 'Windpark N33'. Daarom is ook op dit besluit de rijkscoördinatieregeling van de Wro van toepassing. De minister van EZ heeft een gecoördineerde voorbereiding van de besluiten voor 'Windpark N33' bevorderd. Onderhavig besluit is samen met het inpassingsplan en de andere besluiten als volgt voorbereid:

- op (PM) is een kennisgeving met betrekking tot het ontwerp gepubliceerd in de Staatscourant; kennisgeving heeft ook plaatsgevonden in enkele huis-aan-huisbladen en regionale dagbladen;
- op (PM) is door de minister van EZ een ontwerp van het besluit aan initiatiefnemer gezonden;
- het ontwerp van het besluit heeft van (PM) tot en met (PM) ter inzage gelegen bij gemeente Veendam, Raadhuisplein 5, 9641 AW Veendam; gemeente Menterwolde, Kerkstraat 2, 9649 GR Muntendam; gemeente Oldambt, Johan Modastraat 6, 9671 CD Winschoten en op www.bureau-energieprojecten.nl
- er is een informatieavond georganiseerd, op (PM), waarbij de mogelijkheid werd geboden mondeling zienswijze naar voren te brengen.

Op grond van artikel 3.32 in samenhang met artikel 3.35, vierde lid, van de Wro worden dit besluit en de andere besluiten gelijktijdig door de minister van EZ bekendgemaakt. Tevens doet de minister van EZ daarvan mededeling in de Staatscourant, enkele huis-aan-huisbladen, regionale dagbladen en langs elektronische weg. Eerdere insprekers en grondeigenaren en beperkt gerechtigden op die gronden worden apart geïnformeerd.

De aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de realisatie en exploitatie van het project 'Windpark N33', gelegen in de gemeenten Menterwolde, Oldambt en Veendam. Het project betreft de bouw en exploitatie van een windpark van 35 windturbines van in totaal 120 MW gerealiseerd door vier exploitanten. De werkzaamheden bestaan uit het bouwen en exploiteren van windturbines. Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 8 van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van de daslook (*Allium ursinum*), alsmede van artikel 9 van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), boerenwaluw (*Hirundo rustica*), bonte vliegenvanger (*Ficedula hypoleuca*), boompieper (*Anthus trivialis*), bosrietzanger (*Acrocephalus palustris*), bruine kiekendief (*Circus aeruginosus*), buizerd (*Buteo buteo*), fitis (*Phylloscopus trochilus*), gekraagde roodstaart (*Phoenicurus phoenicurus*), geelgors (*Emberiza citrinella*), gele kwikstaart (*Motacilla flava*), gierzwaluw (*Apus apus*), goudplevier (*Pluvialis apricaria*), grasmus (*Sylvia communis*), graspieper (*Anthus pratensis*), grauwe gans (*Anser anser*), grauwe vliegenvanger (*Muscicapa striata*), groenling (*Carduelis chloris*), grote lijster (*Turdus viscivorus*), heggemus (*Prunella modularis*), holenduif (*Columba oenas*), houtduif (*Columba palumbus*),

houtsnip (*Scolopax rusticola*), huiszwaluw (*Delichon urbica*), kauw (*Corvus monedula*), keep (*Fringilla montifringilla*), Kievit (*Vanellus vanellus*), kleine karekiet (*Acrocephalus scirpaceus*), kneu (*Carduelis cannabina*), knobbelzwaan (*Cygnus olor*), kokmeeuw (*Larus ridibundus*), kolgans (*Anser albifrons*), koolmees (*Parus major*), koperwiek (*Turdus iliacus*), kramsvogel (*Turdus pilaris*), meerkoet (*Fulica atra*), merel (*Turdus merula*), nachtegaal (*Luscinia megarhynchos*), oeverloper (*Tringa hypoleucos*), oeverzwaluw (*Riparia riparia*), pimpelmees (*Parus caeruleus*), putter (*Carduelis carduelis*), rietgors (*Emberiza schoeniclus*), rietzanger (*Acrocephalus schoenobaenus*), ringmus (*Passer montanus*), roek (*Corvus frugilegus*), roodborst (*Erithacus rubecula*), roodborsttapuit (*Saxicola torquata*), scholekster (*Haematopus ostralegus*), sijs (*Carduelis spinus*), sperwer (*Accipiter nisus*), spreeuw (*Sturnus vulgaris*), stormmeeuw (*Larus canus*), tapuit (*Oenanthe oenanthe*), tjiftjaf (*Phylloscopus collybita*), toendrarietgans (*Anser fabalis*), tuinfluiter (*Sylvia borin*), tureluur (*Tringa totanus*), veldleeuwerik (*Alauda arvensis*), vink (*Fringilla coelebs*), waterhoen (*Gallinula chloropus*), watersnip (*Gallinago gallinago*), wilde eend (*Anas platyrhynchos*), witgat (*Tringa ochropus*), witte kwikstaart (*Motacilla alba*), zanglijster (*Turdus philomelos*), zwarte roodstaart (*Phoenicurus ochruros*), zwartkop (*Sylvia atricapilla*), voor de periode van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2043.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Datum

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016850665

Overwegingen

Wettelijk kader

Beschermde soorten

De daslook is een beschermde inheemse plantensoorten als bedoeld in artikel 3, lid 1, van de Flora- en faunawet. De gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder a, van de Flora- en faunawet en zijn tevens opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, dier- en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. De boerenzwaluw, bonte vliegenvanger, boompieper, bosrietzanger, bruine kiekendief, buizerd, fitis, gekraagde roodstaart, geelgors, gele kwikstaart, gierzwaluw, goudplevier, grasmus, graspieper, grauwe gans, grauwe vliegenvanger, groenling, grote lijster, heggenmus, holenduif, houtduif, houtsnip, huiszwaluw, kauw, keep, Kievit, kleine karekiet, kneu, knobbelzwaan, kokmeeuw, kolgans, koolmees, koperwiek, kramsvogel, meerkoet, merel, nachtegaal, oeverloper, oeverzwaluw, pimpelmees, putter, rietgors, rietzanger, ringmus, roek, roodborst, roodborsttapuit, scholekster, sijs, sperwer, spreeuw, stormmeeuw, tapuit, tjiftjaf, toendrarietgans, tuinfluiter, tureluur, veldleeuwerik, vink, waterhoen, watersnip, wilde eend, witgat, witte kwikstaart, zanglijster, zwarte roodstaart en zwartkop zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder b, van de Flora- en faunawet.

Verbodsbepalingen

Op grond van artikel 8 van de Flora- en faunawet is het verboden om beschermde inheemse plantensoorten te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Op grond van artikel 9 van de Flora- en faunawet is het verboden om beschermde inheemse diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**
Datum

Afwijzing artikel 9 ruige dwergvleermuis

Uit de aanvraag blijkt dat ontheffing is aangevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 9 van de Flora- en faunawet, voor wat betreft het doden en/of verwonden van de ruige dwergvleermuis. De ruige dwergvleermuis is in de periode 2007-2012 incidenteel waargenomen in Veendam en omgeving (in een periode van 5 jaar zijn in totaal 7 exemplaren waargenomen). Waarnemingen van foeragerende individuen in het open agrarisch gebied waar het windpark gerealiseerd wordt beperken zich tot 2 exemplaren (1 exemplaar in 2007 en 1 exemplaar in 2012) (Bron: Figuur 3.2 op blz. 22 van het rapport "*Effecten op beschermde soorten van Windpark N33, provincie Groningen*", Bureau Waardenburg, 8 februari 2016). Het lage aantal waarnemingen in het plangebied is te wijten aan het feit dat open agrarische gebied weinig aantrekkelijk foerageergebied voor de ruige dwergvleermuis biedt en er geen kraamlocaties in de directe omgeving zijn waargenomen. Er zijn geen gegevens beschikbaar over aantallen en de verspreiding van ruige dwergvleermuizen in de omgeving van Veendam in de migratieperiode (najaar). Uit het veldonderzoek blijkt dat er gemiddeld 1,4 (7 stuks over een periode van 5 jaar) ruige dwergvleermuizen per jaar aanwezig zijn *in de omgeving* van het plangebied. En gemiddeld 0,4 exemplaren *in* het plangebied. Vanwege het feit dat in het landschap geen voor vleermuizen aantrekkelijke landschapselementen aanwezig zijn en er geen grote aantallen ruige dwergvleermuizen waargenomen zijn tijdens een lange periode waarbinnen onderzoek plaats gevonden heeft is het niet voorzienbaar dat er slachtoffers te verwachten zijn onder de ruige dwergvleermuis. Uit uw aanvraag blijkt dat u op basis van geëxtrapoleerde waarnemingen van andere windparken verwacht dat er 11 slachtoffers onder de ruige dwergvleermuis zullen vallen. U heeft in uw aanvraag onvoldoende onderbouwd waarom u van mening bent dat er 11 slachtoffers per jaar te verwachten zijn; uit feitelijk onderzoek blijkt immers dat zich gemiddeld 0,4 exemplaren ophouden in het plangebied waar het windpark gerealiseerd wordt en dat het plangebied niet aantrekkelijk is als foerageergebied voor de soort. Op voorhand staat hierbij niet vast dat deze dieren slachtoffer zullen worden van een turbine. Gezien de lage dichtheid ruige dwergvleermuizen in het plangebied en het feit dat het plangebied weinig aantrekkelijk foerageergebied kent, ben ik dan ook van mening dat in dit geval het op basis van de veldonderzoeken niet aannemelijk is dat er voorzienbare slachtoffers onder de ruige dwergvleermuis zullen vallen. Ontheffing voor het doden en verwonden is in casu niet nodig.

Ontheffing

Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016850665

Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c van de Flora- en faunawet, wordt voor soorten genoemd op de Vogelrichtlijn ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere belangen genoemd in artikel 2, lid 3 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016850665

Instandhouding van de soorten

Daslook

De daslook komt voor in het plangebied. Groeiplaatsen van daslook zijn aanwezig in het bosje ten zuidoosten van de brug over het Winschoterdiep. Grondverzet in het bosje voor de bouw van een windturbine kan leiden tot het vernietigen van groeiplaatsen van de daslook.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de daslook tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in paragraaf 5.2 op pagina 49 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Effecten op beschermde soorten van Windpark N33, provincie Groningen' van 8 februari 2016. Door het verplaatsen van de daslook zullen exemplaren van de daslook behouden blijven. De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

Met inachtneming van alle bovengenoemde maatregelen zorgt u vooraf voor voldoende alternatief dat in kwantiteit en kwaliteit overeenkomt met de huidige groeiplaatsen voor de daslook. De groeiplaats van de daslook blijft daarmee gegarandeerd.

Door het plaatsen van een windturbine in het bosje gaan hooguit enkele exemplaren en een beperkt deel van de totaal aanwezige groeiplaatsen in het bosje verloren. Daarnaast komt de daslook met enkele honderden exemplaren verspreid in de omgeving voor. Groeiplaatsen zijn onder andere aanwezig ten oosten (Scheemda) en ten westen (Zuidbroek) van het plangebied.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis komt voor in het plangebied. In de omgeving van het plangebied zijn 56 exemplaren van de gewone dwergvleermuis waargenomen over een periode van vijf jaar. Binnen de bebouwde kom van Veendam zijn kraamkolonieplaatsen van de gewone dwergvleermuis aanwezig. Aan de westzijde van de N33 bij de kruising van het spoor met de N33, zijn meerdere foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Het open agrarisch landschap binnen het plangebied biedt weinig geschikt foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis. Waarnemingen van foeragerende gewone dwergvleermuizen ontbreken hier, al kan op voorhand vanwege het aantal waargenomen exemplaren en de aanwezigheid van een kraamkolonie niet uitgesloten worden dat ze hier incidenteel wel foerageren. Het is immers bekend dat vleermuizen het landschap rond hun kraamkolonie intensief gebruiken om te foerageren.

Aantasting van foerageergebieden en vliegroutes is enkel ontheffingsplichtig indien zij van groot belang zijn voor de functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn. Door de ingebruikname van het windpark kan de gewone dwergvleermuis worden gedood en verwond.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016850665

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de gewone dwergvleermuis tot een minimum te beperken heeft u een aantal maatregelen voorgesteld. U heeft bij de locatiekeuze van het park en de opstelling van de turbines rekening gehouden met het voorkomen van soorten.

Door op deze manier te werken gaat er een mitigerende werking uit van zowel de positionering van het windpark zelf als de binnen het windpark aanwezige lay-out en positionering van de individuele turbines. Deze methodiek wordt eveneens door de Europese Commissie erkend¹.

Ten aanzien van de positionering van het windpark heeft u ervoor gekozen het windpark te plaatsen in een grotendeels open landschap met akkers, waarin weinig bomenrijen en waterlopen aanwezig zijn die vleermuizen gebruiken als vliegroute. Hierdoor wordt het aantal slachtoffers onder vleermuizen zo veel als mogelijk beperkt.

Daarnaast zijn de windturbines zo veel als mogelijk op meer dan 200 meter van lijnelementen geplaatst die als vliegroute voor vleermuizen kunnen dienen. Door deze maatregelen worden het aantal slachtoffers zo veel als mogelijk beperkt. Ondanks de voorgestelde maatregelen kan niet voorkomen worden dat er per jaar maximaal 11 gewone dwergvleermuizen gedood of verwond worden². Voor de gewone dwergvleermuis is derhalve ontheffing aan de orde.

Om te bepalen of de gunstige staat van instandhouding in het geding komt is de, door het Europese Hof van Justitie aangedragen en door het ORNIS-comité geformuleerde, 1% mortaliteitsnorm gehanteerd. De 1% mortaliteitsnorm gaat uit van 1% additionele sterfte als gevolg van het project, bovenop de natuurlijke sterfte. Als de 1% mortaliteitsnorm wordt overschreden, kan dit invloed hebben op de gunstige staat van instandhouding van de desbetreffende soort. Ten aanzien van de gewone dwergvleermuis komt uit de beoordeling³ dat de verwachte sterfte als gevolg van Windpark N33 de 1% mortaliteitsnorm niet overschrijdt (0,24%). De gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de in de ontheffing opgelegde voorschriften.

¹ Guidance document Wind energy developments and Natura 2000

² Paragraaf 7.2. 'Schatting van het aantal slachtoffers' op pagina 13, van de notitie 'Natuurtoets van voorkeursalternatief Windpark N33, Provincie Groningen' van 19 januari 2016

³ Paragraaf 7.2, tekst en tabel 3 opgenomen onder 'Effecten op de gunstige staat van instandhouding van populaties' op de pagina's 13 en 14, van de notitie 'Natuurtoets van voorkeursalternatief Windpark N33, Provincie Groningen' van 19 januari 2016

Vogels

De boerenzwaluw, bonte vliegenvanger, boompieper, bosrietzanger, bruine kiekendief, buizerd, fitis, gekraagde roodstaart, geelgors, gele kwikstaart, gierzwaluw, goudplevier, grasmus, graspieper, grauwe gans, grauwe vliegenvanger, groenling, grote lijster, heggenmus, holenduif, houtduif, houtsnip, huiszwaluw, kauw, keep, Kievit, kleine karekiet, kneu, knobbelzwaan, kokmeeuw, kolgans, koolmees, koperwiek, kramsvogel, meerkoet, merel, nachtegaal, oeverloper, oeverzwaluw, pimpelmees, putter, rietgors, rietzanger, ringmus, roek, roodborst, roodborsttapuit, scholekster, sijs, sperwer, spreeuw, stormmeeuw, tapuit, tjiftjaf, toendrarietgans, tuinfluiter, tureluur, veldleeuwerik, vink, waterhoen, watersnip, wilde eend, witgat, witte kwikstaart, zanglijster, zwarte roodstaart en zwartkop komen voor in of in de directe omgeving van het plangebied. Van de boerenzwaluw, fitis, geelgors, gierzwaluw, graspieper, groenling, heggenmus, holenduif, houtduif, houtsnip, huiszwaluw, keep, Kievit, kleine karekiet, kneu, kokmeeuw, meerkoet, putter, rietgors, sijs, spreeuw, stormmeeuw, tjiftjaf, veldleeuwerik, vink, waterhoen, watersnip, wilde eend, witte kwikstaart, zwartkop worden maximaal tien slachtoffers per jaar in windpark N33 verwacht. Voor de koperwiek, kramsvogel, merel, roodborst, zanglijster worden maximaal vijftig slachtoffers per jaar voor windpark N33 verwacht. Voor de overige soorten ligt dit aantal op maximaal twee slachtoffers per jaar⁴.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op vogels tot een minimum te beperken heeft u een aantal maatregelen voorgesteld. U heeft bij de locatiekeuze van het park en de opstelling van de turbines rekening gehouden met het voorkomen van vogels. Door op deze manier te werken gaat er een mitigerende werking uit van zowel de positionering van het windpark zelf als de binnen het windpark aanwezige lay-out en positionering van de individuele turbines. Deze methodiek wordt eveneens door de Europese Commissie erkend.

Om negatieve effecten van de exploitatie van het windpark voor vogels tot een minimum te beperken worden de volgende maatregelen getroffen:

- De ligging van Windpark N33 komt op ruime afstand van Natura 2000-gebieden te liggen. Deze gebieden zijn van groot belang voor (trek)vogels en hebben een aantrekkende werking waardoor er weinig vogels over het windpark heen zullen vliegen.
- Door het windpark op ruime afstand van vogelrijke gebieden te plaatsen en de windturbines zo veel mogelijk te clusteren in een groot cluster met daarnaast twee korte enkele lijnopstellingen van vier windturbines wordt het aantal slachtoffers sterk gereduceerd ten opzichte van een alternatief met langere lijnopstellingen. Langere lijnopstellingen leiden naar verwachting tot hogere aantallen aanvaringslachtoffers onder vogels en tot sterke barrièrewerking.

⁴ Paragraaf 5.1.2 'Effecten op de gunstige staat van instandhouding vogels' op de pagina's 55 tot en met 57 van de bij de aanvraag gevoegde rapport 'Bijlage 1 Ontheffing Flora en faunawet Windpark N33' van 11 februari 2016 van Pondera Consult en paragraaf 4.7.2 'aanvaringslachtoffers' op de pagina's 37 tot en met 45 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Effecten op beschermde soorten van Windpark N33, provincie Groningen. Beoordeling in het kader van de =Flora- en faunawet' van 8 februari 2016 van Bureau Waardenburg bv.

- Door de indeling in drie deelgebieden is voor vogels die het windpark willen passeren barrièrewerking voorkomen.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016850665

Om te bepalen of de gunstige staat van instandhouding in het geding komt is de, door het Europese Hof van Justitie aangedragen en door het ORNIS-comité geformuleerde, 1% mortaliteitsnorm gehanteerd. De 1% mortaliteitsnorm gaat uit van 1% additionele sterfte als gevolg van het project, bovenop de natuurlijke sterfte. Als de 1% mortaliteitsnorm wordt overschreden, kan dit invloed hebben op de gunstige staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Ten aanzien van de boerenwaluw, bonte vliegenvanger, boompieper, bosrietzanger, bruine kiekendief, buizerd, fitis, gekraagde roodstaart, geelgors, gele kwikstaart, gierzwaluw, goudplevier, grasmus, graspieper, grauwe gans, grauwe vliegenvanger, groenling, grote lijster, heggenmus, holenduif, houtduif, houtsnip, huiszwaluw, kauw, keep, kievit, kleine karekiet, kneu, knobbelzwaan, kokmeeuw, kolgans, koolmees, koperwiek, kramsvogel, meerkoet, merel, nachtegaal, oeverloper, oeverzwaluw, pimpelmees, putter, rietgors, rietzanger, ringmus, roek, roodborst, roodborsttapuit, scholekster, sijs, sperwer, spreeuw, stormmeeuw, tapuit, tjiftjaf, toendrarietgans, tuinfluiter, tureluur, veldleeuwerik, vink, waterhoen, watersnip, wilde eend, witgat, witte kwikstaart, zanglijster, zwarte roodstaart en zwartkop komt uit de beoordeling⁵ dat de verwachte sterfte als gevolg van Windpark N33 de 1% mortaliteitsnorm niet overschrijdt. Een effect op de gunstige staat van instandhouding van bovengenoemde soorten is dan ook niet te verwachten.

De gunstige staat van instandhouding van de boerenwaluw, bonte vliegenvanger, boompieper, bosrietzanger, bruine kiekendief, buizerd, fitis, gekraagde roodstaart, geelgors, gele kwikstaart, gierzwaluw, goudplevier, grasmus, graspieper, grauwe gans, grauwe vliegenvanger, groenling, grote lijster, heggenmus, holenduif, houtduif, houtsnip, huiszwaluw, kauw, keep, kievit, kleine karekiet, kneu, knobbelzwaan, kokmeeuw, kolgans, koolmees, koperwiek, kramsvogel, meerkoet, merel, nachtegaal, oeverloper, oeverzwaluw, pimpelmees, putter, rietgors, rietzanger, ringmus, roek, roodborst, roodborsttapuit, scholekster, sijs, sperwer, spreeuw, stormmeeuw, tapuit, tjiftjaf, toendrarietgans, tuinfluiter, tureluur, veldleeuwerik, vink, waterhoen, watersnip, wilde eend, witgat, witte kwikstaart, zanglijster, zwarte roodstaart en zwartkop komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Belang van de ingreep

U heeft ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd op grond van de belangen: 'de bescherming van flora en fauna', 'de volksgezondheid of openbare veiligheid', 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten' en 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'.

⁵ Paragraaf 4.7.2 'aanvaringsslachtoffers', specifiek op de pagina's 40 tot en met 45 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Effecten op beschermde soorten van Windpark N33, provincie Groningen. Beoordeling in het kader van de =Flora- en faunawet' van 8 februari 2016 van Bureau Waardenburg bv.

Het belang 'de bescherming van flora en fauna' is niet van toepassing op uw project. U heeft dit belang niet onderbouwd in uw aanvraag. De aanvraag is daarom uitsluitend beoordeeld op grond van de belangen 'de volksgezondheid of openbare veiligheid', 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten' en 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'.

Voor soorten die zijn opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing verleend worden ten behoeve van belangen genoemd in de Habitatrichtlijn. Het door u aangevraagde belang 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling' is niet genoemd in de Habitatrichtlijn. De aanvraag is daarom uitsluitend beoordeeld op grond van het belang 'de volksgezondheid of openbare veiligheid' en 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'.

Voor vogels kan alleen ontheffing verleend worden ten behoeve van belangen genoemd in de Vogelrichtlijn. Het door u aangedragen belang 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten' en 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling' is niet genoemd in de Vogelrichtlijn. De aanvraag is daarom uitsluitend beoordeeld op grond van het belang 'de volksgezondheid of openbare veiligheid'.

Openbare veiligheid

Klimaatverandering beïnvloedt het watersysteem. Dit leidt tot diverse bedreigingen voor de openbare veiligheid. De potentiële gevolgen zijn van invloed op veiligheid tegen overstromen, zoetwatervoorziening en de elektriciteitsvoorziening. Ten gevolge van klimaatverandering is sprake van zeespiegelstijging. Enerzijds door een opwarming van de gemiddelde temperatuur van de oceanen en anderzijds door het afsmelten van grote ijsmassa's. Aangezien bijna 60% van Nederland gevoelig is voor overstromingen vanuit zee of rivieren, leidt klimaatverandering tot een verhoogd risico op overstroming.

Volksgezondheid

Klimaatverandering is van invloed op de volksgezondheid. Deze invloed is overwegend negatief, met uitzondering van een afname van wintersterfte. Deze negatieve invloed is het gevolg van frequenter optreden van weersextremen, de toename van het risico op overstroming en de toename van vestiging van nieuwe vectoren, virussen en bacteriën ten gevolge van verandering van het regionale klimaat. Een toename en vestiging van nieuwe vectoren, virussen en bacteriën en hiermee verbonden infecties en ziekte- en sterftegevallen ten gevolge van de gewijzigde regionale klimatologische omstandigheden treedt naar verwachting op. Ook zullen het aantal allergiedagen toenemen en verspreidt de eikenprocessierups zich over heel Nederland. De effecten hiervan vormen een bedreiging voor de volksgezondheid.

Gelet op het voorgaande en de onverminderde actualiteit van de naar voren gebrachte omstandigheden ben ik van oordeel dat de belangen 'de volksgezondheid of openbare veiligheid' en 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten' voldoende onderbouwd zijn om de negatieve effecten op de soorten, die als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016850665

Andere bevredigende oplossing

Rijk en provincies zorgen voor het ruimtelijk mogelijk maken van de doorgroei van windenergie op land tot minimaal 6.000 Megawatt in 2020. Andere locaties zijn onderzocht in het MER25 en de locatie is op basis van onder meer een plan MER in de Structuurvisie Wind op Land aangewezen. Het project is dan ook locatiegebonden. De keuze van de locatie is onder andere gebaseerd op veldonderzoek naar concentraties van vogelsoorten en vleermuizen en de afstand die wordt gehouden tot belangrijke gebieden, zoals Natura 2000-gebieden. Uit het MER blijkt dat de verschillende onderzochte alternatieven met betrekking tot de positie van de windturbines weinig onderscheidend zijn voor wat betreft natuur. Het gekozen voorkeursalternatief (VKA) is gebleken het alternatief te zijn waarbij het minste slachtoffers te verwachten zijn.

De gekozen locatie van het project 'Windpark N33' leidt niet tot grotere effecten op de natuur dan locaties elders. Door de gekozen inrichting, werkwijze en de planning (buiten de kwetsbare periode) wordt schade aan boerenzwaluw, bonte vliegenvanger, boompieper, bosrietzanger, bruine kiekendief, buizerd, fitis, gekraagde roodstaart, geelgors, gele kwikstaart, gierzwaluw, goudplevier, grasmus, graspieper, grauwe gans, grauwe vliegenvanger, groenling, grote lijster, heggenmus, holenduif, houtduif, houtsnip, huiszwaluw, kauw, keep, Kievit, kleine karekiet, kneu, knobbelzwaan, kokmeeuw, kolgans, koolmees, koperwiek, kramsvogel, meerkoet, merel, nachtegaal, oeverloper, oeverzwaluw, pimpelmees, putter, rietgors, rietzanger, ringmus, roek, roodborst, roodborsttapuit, scholekster, sijs, sperwer, spreeuw, stormmeeuw, tapuit, tjiftjaf, toendrarietgans, tuinfluiter, tureluur, veldleeuwerik, vink, waterhoen, watersnip, wilde eend, witgat, witte kwikstaart, zanglijster, zwarte roodstaart en zwartkop zoveel mogelijk voorkomen. Hiermee is het voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

Zorgplicht

Voor de soorten waarvoor ik u ontheffing verleen, bent u gehouden aan de in de ontheffing opgenomen voorschriften. Voor alle soorten echter, geldt de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde diersoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen.

Vogels

U dient gedurende de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen.

Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten kan dit plaatsvinden door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voorts wijs ik u erop dat verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken jaarrond zijn beschermd. Voor het verwijderen van dergelijke verblijfplaatsen is te allen tijde een ontheffing vereist.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016850665

Conclusie

Gelet op het voorgaande verleen ik u ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden.

De ontheffing en de voorschriften treft u hierbij aan.

Zienswijzen

Zienswijzen over het ontwerp van het besluit kunnen worden ingediend bij:
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt windpark N33
Postbus 93144
2209 AC Den Haag

Meer informatie

Heeft u nog vragen, kijk dan op onze website mijn.rvo.nl. Of bel ons: 088 042 42 42 (lokaal tarief).

Met vriendelijke groet,

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze:

Marco Klaassen
De teammanager Vergunningen Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

ONTWERPONTHEFFING

Naar aanleiding van het verzoek van heer H. Akerboom en mevrouw M. van der Puijl op 11 februari 2016, namens RWE Innogy Windpower Netherlands B.V., respectievelijk Windpark Vermeer Noord, Windpark Vermeer Midden en Windpark Vermeer Zuid en de aanvullingen hierop van 13 juni 2016, 8 september 2016 en 12 september 2016.

gelet op artikel 75, lid 3, van de Flora- en faunawet

Verleent de Staatssecretaris¹ van Economische Zaken hierbij aan:

Naam: RWE Innogy Windpower Netherlands B.V. (hierna: ontheffinghouder)
Adres: Willemsplein 4
Postcode en woonplaats: 5211 AK 'S HERTOGENBOSCH

Verleent de Staatssecretaris van Economische Zaken hierbij aan:

Naam: Windpark Vermeer Noord B.V. (hierna: ontheffinghouder)
Adres: Zuiderinslag 4d
Postcode en woonplaats: 3871 MR HOEVELAKEN

Verleent de Staatssecretaris van Economische Zaken hierbij aan:

Naam: Windpark Vermeer Midden B.V. (hierna: ontheffinghouder)
Adres: Zuiderinslag 4d
Postcode en woonplaats: 3871 MR HOEVELAKEN

Verleent de Staatssecretaris van Economische Zaken hierbij aan:

Naam: Windpark Vermeer Zuid B.V. (hierna: ontheffinghouder)
Adres: Zuiderinslag 4d
Postcode en woonplaats: 3871 MR HOEVELAKEN

Ontheffing **5190016850665** voor het tijdvak van: 1 januari 2018 tot en met 31 december 2043

Van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 8 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het op enigerlei wijze van de groeiplaats verwijderen van de daslook (*Allium ursinum*), alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 9 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het doden en verwonden van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), boerenzwaluw (*Hirundo rustica*), bonte vliegenvanger (*Ficedula hypoleuca*), boompieper (*Anthus trivialis*), bosrietzanger (*Acrocephalus palustris*), bruine kiekendief (*Circus aeruginosus*), buizerd (*Buteo buteo*), fitis (*Phylloscopus trochilus*), gekraagde roodstaart (*Phoenicurus phoenicurus*), geelgors (*Emberiza citrinella*), gele kwikstaart (*Motacilla flava*), gierzwaluw (*Apus apus*), goudplevier (*Pluvialis apricaria*), grasmus (*Sylvia communis*), graspieper (*Anthus pratensis*), grauwe gans (*Anser anser*), grauwe vliegenvanger (*Muscicapa striata*), groenling (*Carduelis chloris*), grote lijster (*Turdus viscivorus*), heggenmus (*Prunella modularis*), holenduif (*Columba oenas*), houtduif (*Columba palumbus*), houtsnip (*Scolopax rusticola*), huiszwaluw (*Delichon urbica*), kauw (*Corvus monedula*), keep (*Fringilla montifringilla*), Kievit (*Vanellus vanellus*), kleine karekiet (*Acrocephalus scirpaceus*), kneu (*Carduelis cannabina*), knobbelzwaan (*Cygnus olor*), kokmeeuw (*Larus ridibundus*), kolgans

¹ Krachtens de wettekst is de Minister bevoegd tot het afgeven van een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Op basis van de portefeuillevverdeling tussen de Minister van EZ en de Staatssecretaris van EZ is deze bevoegdheid belegd bij de Staatssecretaris.

(*Anser albifrons*), koolmees (*Parus major*), koperwiek (*Turdus iliacus*), kramsvogel (*Turdus pilaris*), meerkoet (*Fulica atra*), merel (*Turdus merula*), nachtegaal (*Luscinia megarhynchos*), oeverloper (*Tringa hypoleucos*), oeverzwaluw (*Riparia riparia*), pimpelmees (*Parus caeruleus*), putter (*Carduelis carduelis*), rietgors (*Emberiza schoeniclus*), rietzanger (*Acrocephalus schoenobaenus*), ringmus (*Passer montanus*), roek (*Corvus frugilegus*), roodborst (*Erithacus rubecula*), roodborsttapuit (*Saxicola torquata*), scholekster (*Haematopus ostralegus*), sijs (*Carduelis spinus*), sperwer (*Accipiter nisus*), spreeuw (*Sturnus vulgaris*), stormmeeuw (*Larus canus*), tapuit (*Oenanthe oenanthe*), tjiftjaf (*Phylloscopus collybita*), toendrarietgans (*Anser fabalis*), tuinfluiter (*Sylvia borin*), tureluur (*Tringa totanus*), veldleeuwerik (*Alauda arvensis*), vink (*Fringilla coelebs*), waterhoen (*Gallinula chloropus*), watersnip (*Gallinago gallinago*), wilde eend (*Anas platyrhynchos*), witgat (*Tringa ochropus*), witte kwikstaart (*Motacilla alba*), zanglijster (*Turdus philomelos*), zwarte roodstaart (*Phoenicurus ochruros*), zwartkop (*Sylvia atricapilla*).

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het plangebied voor de realisatie van het project 'Windpark N33', gelegen in de gemeenten Menterwolde, Oldambt en Veendam, één en ander zoals is weergegeven in figuur 1.1 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Bijlage 1 Aanvraag ontheffing Flora en faunawet Windpark N33' van 11 februari 2016.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met Rijksdienst voor Ondernemend Nederland indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
6. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar Rijksdienst voor Ondernemend Nederland te zenden.

Specifieke voorschriften

7. U dient, met in achtneming van onderstaande voorschriften, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in paragraaf 5.2 op de pagina's 48 en 49 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Effecten op beschermde soorten van Windpark N33, provincie Groningen' van datum 8 februari 2016.

8. Om de doeltreffendheid van de maatregelen te kunnen bepalen, dient vanaf inwerkingtreding van de turbines jaarlijks in december een monitoringsrapportage ter beoordeling te worden gestuurd naar het bevoegd gezag. Minimaal een half jaar voorafgaand aan de ingebruikstelling dient er een monitoringsplan ter goedkeuring aan het bevoegd gezag te worden voorgelegd. In de monitoringsrapportage dient in ieder geval een inschatting te worden gemaakt van hoeveelheden en soorten aanwezige vleermuizen en vogels en de effectiviteit van de maatregel. De relevante parameters (stilstandtijd, rotatiesnelheid, klimaatgegevens en activiteit van de soorten) dienen geëvalueerd te worden. Indien de resultaten van de monitoringsrapportages daar aanleiding toe geven, kunnen eventueel aanvullende maatregelen opgelegd worden door het bevoegd gezag.

Overige voorschriften

9. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.
10. U dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin bovengenoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden.
11. Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.
12. Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, minimaal vier maanden voor het verstrijken van deze termijn een nieuwe aanvraag in te dienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.
13. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorschriften is Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Postbus 40225, 8004 DE Zwolle.

Den Haag, [datum]

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze:

Marco Klaassen
De teammanager Vergunningen Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Gezien voor akkoord:

Datum: 21-9-2016

